

13 IN DE OORLOG

AFLEVERING 9 SCRIPT

"ARNHEM"

9.1 LEADER

Caleidoscoop van iconische momenten uit de Tweede Wereldoorlog, afgewisseld met spelende kinderen in dezelfde periode. Tussendoor worden korte impressies getoond van de hoogtepunten uit de huidige aflevering.

9.2 DRAMA: EXT. BOERDERIJ HAVEMAN - ERF & WEILANDEN

Uitgestrekte weilanden omzoomd met bossen. Over een lange landweg nadert in de verte een eenzame fietser. De bejaarde OPA HAVEMAN lijkt door het dolle en fietst zo snel hij kan. Af en toe horen we flarden van zijn kreten:

OPA HAVEMAN

Sicilië!... Ha-ha-ha, Sicilië!

Op de voorgrond stapt de tienjarige JOOST met kaplaarzen en een visnet uit een sloot en kijkt verbaasd naar zijn OPA.

OPA HAVEMAN

Hoera! Ze zijn geland op Sicilië!

Zonder in te houden scheurt OPA zijn kleinzoon voorbij naar een boerderij vlakbij. JOOST rent achter hem aan.

JOOST

Wie zijn er geland, opa?!

OPA HAVEMAN

De Tommies natuurlijk!
Onze Engelse vrienden!

Hij heeft de boerderij bereikt en slingert zijn fiets tegen de muur.

OPA HAVEMAN

En de moffen zijn op de vlucht!

Hij vliegt de boerderij binnen en JOOST komt aangerend.

9.3 DRAMA: INT. BOERDERIJ HAVEMAN - GANG & WOONKAMER

JOOST rent door de gang naar de zondagse kamer, waar OPA

op zijn knieën voor een antieke servieskast zit.

OPA HAVEMAN

Nu kan het nooit lang meer duren.

Bijna eerbiedig haalt hij uit de onderste lade een fles oude jenever en zet een borrelglas voor zich op tafel.

JOOST

Maar opa, die is toch voor de bevrijding?

Met zijn kaplaarzen staat JOOST in de deuropening. Het visnet nog in zijn handen.

OPA HAVEMAN

Ja en die komt nu met ieder slokje dichterbij.

JOOST kijkt toe hoe zijn OPA verheerlijkt een borrel achteroverslaat. **TITEL:** JOOST, 1943, ARNHEM.

9.4 ANIMATIE: VERLOOP VAN STRIJD EIND 1943

De toestand in Europa eind 1943. Duitsland met al zijn bezette gebieden is zwart gekleurd.

PRESENTATRICE (V.O.)

Eind 1943 wordt Hitler-Duitsland inderdaad stap voor stap teruggedreven. Vanuit Rusland door het Rode Leger.

Vanuit Rusland dringen rode pijlen de Duitsers terug.

PRESENTATRICE (V.O.)

En vanuit Noord-Afrika vallen Engelse en Amerikaanse troepen Sicilië binnen, in het zuiden van Italië.

Vanuit Noord-Afrika bereiken blauwe strepen Sicilië.

PRESENTATRICE (V.O.)

Het is nog een lange weg naar Nederland. Daarom hopen velen op een aanval vanuit Engeland, zodat ze eerder zullen worden bevrijd.

Vanuit Zuid-Engeland knippen blauwe pijlen richting West-Europese kust van Spanje tot Noorwegen.

9.5 LOCATIE: EXT. OOSTENDE - STRAND

De PRESENTATRICE staat op het strand van Oostende met haar rug naar de boulevard en kijkt uit over de zee.

PRESENTATRICE

Zo'n aanval kan alleen maar over zee komen: een invasie heet dat en die zou kunnen plaatsvinden in Bretagne of Calais of misschien zelfs Hoek van Holland. De bezetters willen dat ten koste van alles voorkomen.

Met haar voet tekent ze de kustlijn van Europa in het zand of ze tekent met een stift de kustlijn op een bunkerwand.

PRESENTATRICE

Daarom bouwen ze van Noorwegen tot aan de grens met Spanje een muur van tienduizend bunkers met kanonnen en miljoenen mijnen om de Geallieerden tegen te houden. De Atlantikwall of Atlantische Muur wordt die genoemd.

Met haar voet tekent ze de Atlantikwall in het zand of met een stift op de bunkerwand.

9.6 ARCHIEF: BOUW VAN ATLANTIKWALL (EVENTUEEL MET ANIMATIE)

Duizenden dwangarbeiders bouwen bunkers en tankversperringen. Vele mannen storten beton en sjouwen met spaden en emmers.

PRESENTATRICE (V.O.)

De bouw van de Atlantikwall is zo'n enorm project, dat er acht miljoen dwangarbeiders uit alle bezette gebieden moeten meehelpen.

9.7 LOCATIE: EXT. & INT. OOSTENDE - BUNKERCOMPLEX

Een dreigende bunker van verweerd beton steekt boven de duinen uit. Bovenop het bunkerdak verschijnt de PRESENTATRICE.

PRESENTATRICE

Dit is maar één van de duizenden bunkers die deel uitmaken van de Atlantikwall.

Ze gaat de bunker binnen.

PRESENTATRICE

De muren van deze bunker zijn wel een meter dik en het plafond is nog dikker. Zodat zelfs de zwaarste bommen er niet doorheen kunnen.

Ze arriveert in de manschappenbunker.

PRESENTATRICE

De bunkers zijn dag en nacht bemand met soldaten, die met z'n vijftienen in dit soort vertrekken slapen.

Ze loopt door een tunnel en bereikt de observatie- en communicatiebunker. De ruimte wordt gevuld met nerveuze morse-signalen en radioberichten.

PRESENTATRICE

Vanuit deze ruimte wordt alles in de gaten gehouden en worden berichten ontvangen en verstuurd.

Ze komt aan in Flankeringsbunker R 612.

PRESENTATRICE

Kijk, alle kanonnen staan gericht op de zee, want de Duitse bezetters willen ieder vijandelijk schip tot zinken brengen, zodat niemand het strand kan bereiken.

9.8 **ARCHIEF: ATLANTIKWALL IN FRANKRIJK EN NORMANDIË**

Dreigende silhouetten van Duitse bunkers met roerloze kanonslopen in Frankrijk en Normandië.

PRESENTATRICE (V.O.)

In 1944 weet iedereen dat er een invasie gaat komen, alleen niet waar en wanneer.

Duitse soldaten staan op wacht bovenop een bunker.

9.9 **DRAMA: EXT. BOERDERIJ - WEILAND**

Heel in de verte rent de kleine gestalte van JOOST over een uitgestrekt weiland. Volkomen buiten adem komt hij aan bij zijn OMA die in haar eentje aardbeien plukt.

JOOST

Oma... Oma...

OMA

Rustig maar, jochie!

Gealarmeerd komt OMA overeind, maar JOOST staat eerst voorovergebogen uit te hijgen, voordat hij iets kan zeggen.

JOOST

Het is begonnen... de invasie!

Een ogenblik kijkt OMA hem peilend aan.

OMA

Volgens je opa zeker?

JOOST

Ja, maar deze keer is het echt!

OMA zakt alweer neer op haar knieën om verder te werken.

OMA

Tuurlijk! Dat zou hij vorige keer ook!
Maar dat bleek in Afrika! Ha-ha-ha!
Als je je opa moet geloven, dan waren
we allang bevrijd!

JOOST

Dat zijn we ook bijna, want de
Tommies zitten al in Normandië!

OMA

Je moet je opa niet zo serieus nemen,
Joost. Die fout heb ik ook gemaakt.

JOOST

Maar hij heeft het van slager Breeveld.
En die hoorde het weer van Marinus Tak,
de buurman van pastoor Gijssen. Dus het
moet haast wel kloppen.

De aandacht van OMA is gewekt.

OMA

Meneer pastoor?

JOOST

Ja. En die heeft een radio.

OMA komt vliegensvlug overeind, laat al haar spullen
vallen en begint te rennen naar de landweg. Met JOOST
achter zich aan.

VERSLAGGEVER RADIO ORANJE (V.O.)

Hedenmorgen heeft vanuit Engeland de
langverwachte invasie van geallieerde
troepen plaatsgevonden.

9.10 ARCHIEF: INVASIESCHEPEN

In kleur koersen tientallen schepen richting Franse kust.

VERSLAGGEVER RADIO ORANJE (V.O.)

Er vinden harde gevechten plaats op
de stranden van Normandië.

9.11 ARCHIEF: BESCHIETING EN BESTORMING VAN KUST

In zwartwitbeelden wordt de kust beschoten.

PRESENTATRICE (V.O.)

6 juni 1944 wordt D-Day genoemd, het begin van de grootste landing ooit vanuit de zee.

Vanuit amfibische voertuigen rennen soldaten het strand op en één van hen valt dood neer op het strand.

9.12 LOCATIE: EXT. OOSTENDE - STRAND

De PRESENTATRICE staat op het strand van Oostende.

PRESENTATRICE

Duizenden Amerikaanse, Engelse en Canadese soldaten bestormen de Franse kust.

Ze toont een foto van een landingsvaartuig met weggedoken soldaten, genomen door fotograaf Robert Capa.

PRESENTATRICE

De Duitsers proberen hen uit alle macht tegen te houden en er wordt verschrikkelijk hard gevochten.

Ze toont weer een foto van Capa. Soldaten waden vanuit een landingsvaartuig naar Omaha Beach.

PRESENTATRICE

Op de eerste dag gaan er al zo'n elfduizend geallieerden soldaten dood. Maar toch lukt het de Duitsers niet om het invasieleger te verslaan.

Op de volgende foto van Capa ligt een enkele soldaat tussen de tankversperringen op het strand.

9.13 ARCHIEF: AANVOER VAN MATERIAAL

Enkele dagen na D-Day worden grote hoeveelheden militair materieel aangevoerd via noodhavens en over het strand.

PRESENTATRICE (V.O.)

De bevrijding van Europa is begonnen. En heel veel soldaten en wapens worden aangevoerd vanuit Amerika en Engeland.

9.14 ARCHIEF: OPMARS VAN GEALLIEERDEN

De opmars van de geallieerden, waaronder ook de Prinses Irene-brigade, die in Frankrijk vecht met de Duitsers.

PRESENTATRICE (V.O.)

Om ieder dorp en iedere stad wordt hevig gevochten. Na twee maanden wordt de Franse hoofdstad Parijs bevrijd, daarna Brussel en in september 1944 staan de geallieerden voor de Nederlandse grens.

De Irenebrigade rijdt over een brug bij Beringen in België.

VERSLAGGEVER RADIO ORANJE (V.O.)

Dat er grote gebeurtenissen op til zijn, kan ik u verzekeren. Een grote slag kan nu zeer spoedig verwacht worden.

9.15 DRAMA: BOERDERIJ HAVEMAN - ZOLDERKAMER JOOST

CLOSE op een borrelglas dat wordt volgeschonken.

OPA (O.S.)

Eijsden, Eckelrade en Noorbeek bevrijd!
Ho-ho-hoh! Wat een klap voor die moffen!

Tevreden slaat OPA het borrelglas achterover.

JOOST (O.S.)

Ik kan het niet vinden, opa. Volgens mij staan die helemaal niet op de kaart.

Tegen de wand hangt een reusachtige plattegrond van Europa met daarop de opmars van de geallieerden weergegeven met gekleurde punaises en pijlen. JOOST speurt de kaart af.

OPA

Het moet erop staan, jongen... Zo, deze is voor Eckelrade.

Hij houdt een nieuwe borrel omhoog.

JOOST

O wacht, hier! Noorbeek... Maar dat ligt helemaal in Zuid-Limburg!

OPA heeft het tweede borreltje inmiddels opgedronken.

OPA

Jaja, maar nu gaan de Tommies in één beweging doorstoten. Echt.

JOOST

Dat moet haast wel, want uw fles is bijna leeg.

Beteuterd houdt OPA de fles omhoog en het klopt: leeg.

JOOST draait zich weer naar de landkaart, waar een punaise zijn huis in de buurt van Arnhem aangeeft.

PRESENTATRICE (V.O.)

Inderdaad willen de geallieerden snel een einde maken aan de oorlog. En daarvoor hebben ze een gewaagd plan bedacht:

De kaart gaat naadloos over in een animatie.

9.16 ANIMATIE: MARKET GARDEN

Inzoomen op België en Nederland met de frontlijnen voor 17 september 1944. Antwerpen en zijn haven en een deel van Zuid-Limburg zijn al bevrijd en blauw gekleurd.

PRESENTATRICE (V.O.)

Market Garden. De grootste landing ooit vanuit de lucht. Duizenden parachutisten zullen diep in vijandelijk gebied worden gedropt...

Blauwe parachutes verschijnen in het zwartgekleurde Duitse gebied.

PRESENTATRICE (V.O., VERVOLGT)

Om in één keer alle bruggen over de grote rivieren: Maas, Waal en Rijn te veroveren en vast te houden...

Vanuit het zuiden breken blauwe pijlen door de Duitse linies om de luchtlandingstroepen te bereiken.

PRESENTATRICE (V.O., VERVOLGT)

Totdat een groot leger vanuit België is opgerukt om hen te helpen.

9.17 LOCATIE: EXT. ARNHEM - JOHN FROSTBRUG

De PRESENTATRICE staat naast de Nederrijn bij Arnhem.

PRESENTATRICE

Het hele plan is één grote puzzel en het belangrijkste stukje daarvan is deze brug over de Rijn.

Ze gebaart opzij naar de imposante John Frostbrug.

PRESENTATRICE

Want als die wordt veroverd, ben je al bijna in Duitsland en dan zou de oorlog nog voor de kerst van 1944 kunnen worden beëindigd.

Ze kijkt weer in de camera.

PRESENTATRICE

Maar dan moet wel alles lukken en ieder puzzelstukje precies op z'n plaats vallen.

9.18 ARCHIEF: VOORBEREIDING VAN MARKET GARDEN

In Engeland worden manschappen gebriefd. Ze krijgen hun bepakking en nemen plaats in hun vliegtuig.

PRESENTATRICE (V.O.)

Op zondag 17 september 1944 is het zover. Veertienhonderd vliegtuigen met vijfendertigduizend parachutisten en een heleboel wapens vliegen vanuit Engeland richting Nederlandse kust.

De vliegtuigen worden gestart. Een touw rolt af. En vliegtuigen gaan met hun gliders op sleeptouw de lucht in.

PRESENTATRICE (V.O.)

Boven Arnhem worden de zweefvliegtuigen losgekoppeld en zweven geluidloos naar beneden.

9.19 ARCHIEF: INT. VLIEGTUIG - PARACHUTISTEN

In een vliegtuig gaat het groen ingekleurde licht branden. Snel springen de parachutisten naar buiten.

PRESENTATRICE (V.O.)

Parachutisten krijgen het groene sein om te springen.

Honderden parachutes in verschillende kleuren hangen in het luchtruim boven Nederland.

PRESENTATRICE (V.O.)

En al snel is de hele lucht bezaaid met parachutes in allerlei kleuren.

Twee parachutisten komen op de grond terecht.

PRESENTATRICE (V.O.)

Blaauwe parachutes voor medicijnen. Gele voor voedsel en voorraden. En rode voor benzine en kogels.

9.20 ARCHIEF: JEEPS UIT GLIDERS

Een glider is geland en jeeps worden eruit gereden.

PRESENTATRICE (V.O.)

Met oorverdovend lawaai komen reusachtige zweefvliegtuigen op de grond terecht, waar hele jeeps en kanonnen uit tevoorschijn komen.

9.21 DRAMA: INT. BOERDERIJ HAVEMAN - TRAP & ZOLDERKAMER

Met een opgewonden gezicht snelt OPA door het smalle trapgat omhoog. Een Nederlandse vlag in zijn handen.

JOOST (O.S.)

OPA, KOM! OPSCHIETEN!

OPA vliegt de zolderkamer binnen, waar JOOST bovenop een kruk staat en door het nauwe dakraam naar buiten steekt. Oorverdovend gebulder van overkomende vliegtuigen.

OPA

Hier ben ik al, jongen!

JOOST

ZE ZIJN OVERAL! BOVEN ONS WEILAND EN
DAT VAN DE BUREN! ECHT DUIZENDEN!

OPA heeft de Nederlandse vlag uitgerold en steekt de vlaggenstok door het raampje langs zijn kleinzoon.

OPA

(geëmotioneerd)

Wie had dat ooit gedacht?! De Tommies!

JOOST kijkt naar binnen.

JOOST

U toch, opa! U heeft steeds gezegd,
dat ze zouden komen!

Hij verdwijnt met zijn hoofd weer door het dakraam en zwaait met de Nederlandse vlag. Met tranen in zijn ogen staat OPA voor de landkaart.

OPA

Ach, jongen, let maar niet op mij.

JOOST (DOOR RAAM)

HOERA! HOERA! WELKOM TOMMIES!

OPA (RICHTING TRAPGAT)

Riet, waar blijf je?! We zijn bevrijd!

In het trapgat verschijnt OMA die naar boven komt met een quasi-verontwaardigd gezicht... en een lege jeneverfles.

OMA

Ja en dat heb jij al flink gevierd, zie ik.

9.22 LOCATIE: EXT. ARNHEM - GINKELSE HEIDE

Een authentieke Amerikaanse legerjeep komt over de heide aangescheurd met de PRESENTATRICE achter het stuur. Vlak voor de camera komt zij tot stilstand.

PRESENTATRICE

Dit is één van die velden, waar de luchtlandingen plaatsvinden en in het begin verlopen die uitstekend.

Ze springt uit de jeep.

PRESENTATRICE

De Duitsers zijn volkomen verrast en zonder veel tegenstand bezetten de parachutisten de eerste bruggen.

9.23 ARCHIEF: GEALLIEERDEN OP BRUG

Geallieerde voertuigen rijden over een onbeschadigde brug.

PRESENTATRICE (V.O.)

Over de rivier de Dommel, de Maas en het Maas-Waal-kanaal.

9.24 ARCHIEF: OPRUKKENDE PARACHUTISTEN

Gewapende Britse parachutisten trekken op.

PRESENTATRICE (V.O.)

Maar al snel beginnen de Duitsers terug te vechten.

9.25 ARCHIEF: GEVECHTEN ROND ARNHEM

Hevige gevechten rond Arnhem. Een soldaat bedient een mortier. Een ander schiet met een mitrailleur. Een voortdurende kakafonie van geratel en explosies.

PRESENTATRICE (V.O.)

Bij Arnhem blijken hun troepen veel groter en sterker dan verwacht.

9.26 DRAMA: EXT. BOERDERIJ - ERF

Vanuit de verte klinken luide bomexplosies en mitrailleurssalvo's. Vlak naast de boerderij staan een BRITSE LUITENANT en een KORPORAAL een veldkaart te bestuderen.

LUITENANT

Aren't we supposed to be there?

Hij wijst in de richting van de zware gevechten.

KORPORAAL

Quite right, sir. We're missing all the fun.

LUITENANT

Don't worry, George, the party isn't over yet.

De KORPORAAL vouwt zijn kaart op en loopt het weiland in. De LUITENANT draait zich om en staat tegenover JOOST.

LUITENANT

Hello, little fellow.

Hij zakt door zijn knieën. JOOST blijft hem aangapen.

LUITENANT

I do apologize for all the mess.

JOOST

Bent u Tommie?

De LUITENANT lacht en gebaart richting weiland.

LUITENANT

We're all Tommies here, but my real name is Frank. What is your name?

JOOST

Joost.

LUITENANT

Hello, Joost. Do you want some chocolate?

Hij aait Joost over zijn bol en geeft hem een reep chocola, die JOOST bijna eerbiedig met beide handen aanneemt.

JOOST

Dankuwel, hoor. Wilt u koffie?

LUITENANT

I'd rather have a cup of tea, please.

JOOST rent de boerderij binnen om thee te gaan halen.

9.27 LOCATIE: EXT. HELL'S HIGHWAY

De PRESENTATRICE rijdt in een jeep over de oude autoweg

69 tussen Eindhoven, Veghel en Grave.

PRESENTATRICE

Maar hier op de vroegere autoweg van Eindhoven naar Veghel en Grave is geen plaats voor beleefdheid.

Ze gebaart naar de weg voor zich.

PRESENTATRICE

Over deze lange weg moeten de geallieerden oprukken uit België om de parachutisten te hulp te komen, maar hun jeeps en tanks zijn hier kwetsbaar voor Duitse beschietingen en er vallen veel doden.

Ze gebaart naar de aflopende berm en laagliggende velden.

PRESENTATRICE

Daarom wordt deze weg later Hell's Highway of Snelweg van de hel genoemd. Bovendien verliezen de geallieerden hier kostbare tijd, terwijl verderop de parachutisten hun hulp hard nodig hebben...

9.28 ARCHIEF: KOLONNE MET DUITSE TANKS

Een kolonne met Duitse tanks die optrekken en schieten.

PRESENTATRICE (V.O.)

Want ze zijn niet opgewassen tegen de Duitse troepen die zware tanks hebben en in de meerderheid zijn.

9.29 ARCHIEF: DUITSE SCHIETEN OP PARACHUTISTEN

Duitse soldaten schieten met mitrailleurs bovenop kistjes de parachutisten uit de lucht.

PRESENTATRICE

Bovendien landen nieuwe parachutisten midden in de vuurlinie, waardoor veel soldaten en wapens verloren gaan.

Duitse infanteristen gaan in de tegenaanval.

9.30 ARCHIEF: VLIEGTUIG VAN PETER DAVIS

Het met benzine geladen vliegtuig van Peter Davis wordt neergeschoten en vliegt in brand.

PRESENTATRICE (V.O.)

Het begint er voor de geallieerden
steeds somberder uit te zien.

9.31 LOCATIE: EXT. ARNHEM - JOHN FROSTBRUG

De PRESENTATRICE loopt op de John Frostbrug en wijst aan.

PRESENTATRICE

Engelse parachutisten hebben deze
kant van de brug in handen en worden
beschoten door Duitse troepen vanaf
daar. Maar achter hen zitten nog meer
Duitsers, zodat ze zijn ingesloten.

Ze wijst naar de andere kant van de brug.

PRESENTATRICE

Binnen twee dagen zouden er geallieerde
versterkingen komen, is er beloofd,
maar na vier dagen zitten ze nog steeds
te wachten. De meeste parachutisten
zijn dan al gewond of dood.

Ze wijst naar kogelgaten in de trap.

PRESENTATRICE

Kijk, hier zitten nog steeds de
kogelgaten.

9.32 DRAMA: EXT. BOERDERIJ HAVEMAN - ERF

CLOSE op dienblad met enkele dampende koppen thee. JOOST
komt voorzichtig de boerderij uit om niet te morsen.

JOOST

Zo. Hier is uw ehh... 'kop of tie'.

MANNENSTEM (O.S.)

Na ja, Mensch, guck mal hier!

Verbaasd kijkt JOOST op. In plaats van Engelse militairen
lopen er nu DRIE DUITSE SOLDATEN op het erf!

DUITSE SOLDAAT

So ein guter Bursche!

Hij knielt voor JOOST neer en aait hem over z'n bol. Dan
neemt hij een kop thee van het dienblad en neemt een slok.

DUITSE SOLDAAT

Ahh! Wunderbar! (NAAR MAKKER) Kurt,
möchtest du auch eine Tasse Tee?

ANDERE SOLDAAT

Ich trinke lieber Kaffee.

DUITSE SOLDAAT (TEGEN JOOST)

Hast du auch Kaffee?... Koffie?

JOOST

(stamelt)

Ik ga wel even kijken.

Als hij zich omdraait, ziet JOOST het lichaam van de BRITSE KORPORAAL liggen en daar blijft hij naar staren, terwijl hij de boerderij weer binnenloopt.

PRESENTATRICE (V.O.)

Na negen dagen vechten is de situatie voor de geallieerden hopeloos geworden. Ze moeten zich op veel plaatsen terugtrekken en daar verschijnen dan weer Duitsers.

9.33 LOCATIE: OOSTERBEEK - MUSEUM HARTENSTEIN

CLOSE op een plattegrond annex puzzel van Market Garden. Een hand haalt drie puzzelstukjes rond Nijmegen weg.

PRESENTATRICE (O.S.)

Bij Nijmegen lukt het de Amerikanen niet om de brug te veroveren.

De PRESENTATRICE zit in museum Hartenstein over de kaart gebogen. TITEL: HARTENSTEIN HOOFDKWARTIER.

PRESENTATRICE

De versterkingen uit België komen veel te laat, omdat ze worden tegengehouden door Duitse troepen.

Vijf stukjes worden uit de puzzel gehaald.

PRESENTATRICE

En het belangrijkste doel: de Rijnbrug bij Arnhem, is nog steeds in Duitse handen.

Ze haalt drie puzzelstukjes bij Arnhem weg. De puzzel vertoont nu overal grote, lege plekken.

PRESENTATRICE

Operatie Market Garden is mislukt.

9.34 ARCHIEF: BRITSE KRIJGSGEVANGENEN

Britse krijgsgevangenen worden onder bewaking van Duitse

soldaten afgevoerd.

PRESENTATRICE (V.O.)

Tijdens de slag verliezen de geallieerden zeventienduizend soldaten, omdat ze gewond raken, gevangen worden genomen of gedood.

9.35 ARCHIEF: VELDGRAVEN

Langs de kant van de weg liggen geïmproviseerde veldgraven met kruisen van takken.

PRESENTATRICE (V.O.)

Overall worden lichamen van gesneuvelde Duitsers en geallieerden gevonden. Maar ook veel burgers en dieren zijn omgekomen.

9.36 ARCHIEF: PUINHOPEN VAN ARNHEM

Een grote uitslaande brand in een kapotgeschoten huis.

PRESENTATRICE (V.O.)

En talloze huizen liggen in puin. Van de drieëntwintigduizend huizen in Arnhem blijken er later maar honderd vijfenveertig niet beschadigd te zijn.

Foto van het totaal verwoeste centrum van Arnhem met alleen een deel van de Eusebiustoren nog overeind.

9.37 LOCATIE: EXT. ARNHEM - BOVENOP EUSEBIUSTOREN

In de verte ligt de Rijnbrug met daarvoor de huizen en kantoren van het moderne Arnhem.

PRESENTATRICE

Eten en drinken is er niet meer en omdat men bang is voor besmettelijke ziekten ontruimen de Duitse bezetters de hele stad.

De PRESENTATRICE staat bovenop de gerestaureerde Eusebiustoren en kijkt uit over het moderne Arnhem.

PRESENTATRICE

Bijna honderdduizend Arnhemmers worden weggestuurd.

9.38 ARCHIEF: EVACUATIE VAN ARNHEM

Evacuées met karren en fietsen verlaten Arnhem.

PRESENTATRICE (V.O.)

Bejaarden, kinderen, alles door elkaar.
Te voet of op de fiets, met platte
karren of kinderwagens. Slechts het
meest noodzakelijke heeft men meege-
nomen, want iedereen is ervan overtuigd
dat het maar een paar dagen zal duren.

9.39 DRAMA: EXT. BOERDERIJ - ERF

CLOSE op een zelfgetimmerd kruis waarop met een krijtje
wordt geschreven: HERE LIGED DE BODY OF A TOMMY.

OPA zit op een knie naast een verse grafheuvel en plant
het kruis aan het hoofdeinde.

Dan gaat hij naast OMA staan die toekijkt.

JOOST legt de helm van de Britse korporaal op het graf en
gaat ook staan.

OMA knikt naar de pet van OPA en die trekt hem van z'n hoofd.

OPA

Moge hij rusten in vrede.

Stilte. Ieder is verzonken in zijn eigen gedachten.

JOOST

En wanneer krijgen wij vrede, opa?
Wanneer worden wij nou bevrijd?

Ook OMA kijkt opzij.

OMA

Ja, Gerrit, wanneer worden wij nou
bevrijd?

Zwijgend zet OPA zijn pet weer op, pakt zijn schop van de
grond en loopt terug naar de boerderij.

9.40 ARCHIEF: VERLATEN ARNHEM

Een eenzaam hondje loopt door de gebombardeerde straten
van Arnhem. Verder is er niemand te bekennen.

PRESENTATRICE (V.O.)

Arnhem verandert in een spookstad,
waar alleen nog verwilderde honden en
katten rondsluipen...

Gordijnen wapperen uit kapotte ramen.

PRESENTATRICE (VERVOLGT, V.O.)

... en Duitsers die de stad leeg-

plunderen. Meubels, kleding, bedden-
goed, alles wat bruikbaar is, wordt
met vrachtwagens naar Duitsland
vervoerd.

9.41 FOTO'S: ONBEKEND

PRESENTATRICE (V.O.)

Pas zeven maanden later zullen de
Arnhemmers hun stad weer terugzien,
want in april 1945 wordt Arnhem pas
echt bevrijd door de geallieerden.
Maar nu voorgoed.

9.42 LOCATIE: EXT. ARNHEM - JOHN FROSTBRUG

De PRESENTATRICE staat bij de plaquette aan de Nijmeegse weg.

PRESENTATRICE

Operatie Market Garden had de oorlog
met een half jaar kunnen inkorten.
Maar door het mislukken ervan, komt
de geallieerde opmars vrijwel tot
stilstand en breekt in het westen van
Nederland de Hongerwinter aan.

Ze draait naar de plaquette toe: TO THE MEMORY OF THE
HEROES OF THE FIRST BRITISH AIRBORNE DIVISION (...).

PRESENTATRICE

Aan de soldaten heeft het allemaal niet
gelegen. Die hebben zich letterlijk
doodgevochten voor deze brug. Daarom
draagt hij de naam van de commandant
die met zijn parachutisten de noordkant
had veroverd en zich weigerde over te
geven: John Frost.

Ze gebaart naar de noordzijde van de brug.

PRESENTATRICE

Een ander eerbetoon aan de Engelse
troepen is alleen 's nachts te zien.

CUT TO:

9.43 LOCATIE: EXT. ARNHEM - JOHN FROSTBRUG - AVOND

De hele brug wordt beschenen met bordeauxrood licht.

PRESENTATRICE

Bordeauxrood, dezelfde kleur als de
baretten van de Engelse parachutisten

die hier hebben gestreden.

9.44 DRAMA: INT. BOERDERIJ – TRAPGAT & ZOLDERKAMER

April 1945. Vermoeid komt JOOST over de zoldertrap naar boven gesjokt. In het trapgat blijft hij even staan en overziet zijn zolderkamer: de lege fles op tafel; de landkaart met de opmars van de geallieerden en de vele punaises rond Arnhem. JOOST zakt neer op een stoel. Stilte. Dan grijpt hij naar de binnenzak van zijn jas en legt een reep chocola in Engelse verpakking voor zich op tafel. Onaangebrosen.
